

intervju

Razgovarali smo sa
Zoranom Mihajlovićem,
predsednikom Saveza
samostalnih sindikata Srbije

Redakcija časopisa „Pravnik u privredi i pravosuđu“ razgovarala je sa Zoranom Mihajlovićem, predsednikom Saveza samostalnih sindikata Srbije o vanrednom usklađivanju minimalne zarade, borbi zaposlenih za veća prava i slobode i budućim aktivnostima Saveza samostalnih sindikata Srbije.

Na sednici Socijalno-ekonomskog saveta, održanoj 15. jula 2025. godine, postignut je dogovor oko vanrednog povećanja minimalne zarade za 9,4 odsto, pa će od oktobra tekuće godine radni čas bez poreza i doprinosa iznositi 337 umesto 308 dinara. Da li ovo povećanje smatrate adekvatnim, sagledavši cenu potrošačke korpe u Srbiji?

Usvojeno vanredno povećanje minimalne zarade je neophodno, ali se ne može smatrati i dovoljnim i adekvatnim, posebno posmatrano u pogledu najavljenog poskupljenja cena električne energije od 1. oktobra tekuće godine. Naime, pored povećanja tarife, predviđa se i smanjenje praga za „crvenu zonu“ sa 1 600 kWh na 1 200 kWh, što može povećati račune domaćinstava sa višom potrošnjom i do 20-30%. Iako nominalno povećanje cene električne energije od 7% izgleda ograničeno, njegov efekat na ukupnu potrošnju domaćinstava nije zanemarljiv.

Imajući u vidu i prethodna poskupljenja od početka 2025. godine u oblasti komunalnih usluga, poreza i cena namirnica, kamatnih stopa na kreditne obaveze (samo cene voća su u odnosu 2024. godinu porasle za 31%), potreba usklađivanja minimalne zarade sa stvarnim troškovima i potrebama stanovništva je neophodna u cilju očuvanja životnog standarda građana.

Takođe, zabrinjava i podatak da prosečne mesečne obaveze stanovništva samo po osnovu kreditnih usluga (stambeni, potrošački, gotovinski krediti i sl., - 22% sa tendencijom uvećanja od 2020. godine) čine skoro 40% minimalne zarade. Rast prosečnih kreditnih obaveza domaćinstava u Srbiji je konstantan, uz prosečan rast od preko 11% godišnje u periodu 2022-2025. godine. Istovremeno, efektivne kamatne stope su porasle sa 3.1% (2020) na 6.9% (2025), uz očekivanje daljeg rasta na 7.2% u 2026. godini. Ovakav trend značajno utiče na mesečne budžete domaćinstava, posebno onih sa nižim primanjima, i treba ga uzeti u obzir pri planiranju fiskalne politike i podrške za najugroženije kategorije.

Usvojeno vanredno povećanje minimalne zarade je neophodno, ali se ne može smatrati i dovoljnim i adekvatnim, posebno posmatrano u pogledu najavljenog poskupljenja cena električne energije od 1. oktobra tekuće godine.

Realna kupovna moć stanovništva u Srbiji je pod pritiskom inflacije, rasta kamata i stagnacije plata. Može se zaključiti da minimalna zarada ne pokriva ni osnovne životne troškove tročlane porodice. Bez reformi, koje uključuju kontrolu kreditnih uslova, fiskalne olakšice i progresivnije plate, produbiće se ekonomska nesigurnost, siromaštvo i migracije u Republici.

Da li smatrate da bi bilo efikasnije da se usklađivanje minimalne cene rada vrši kvartalno, pogotovo u uslovima inflacije, u odnosu na dosadašnja postupanja?

U skladu sa odredbama Zakona o radu, utvrđena je obaveza usklađivanja minimalne cene rada na godišnjem nivou, i to u avgustu tekuće za narednu godinu. U uslovima kontinuiranog poskupljenja cena namirnica i drugih usluga, uočena je potreba da se revidira utvrđena minimalna zarada na najmanje šestomesečnom nivou, kako bi zadovoljila minimalne, ali i stvarne potrebe tročlanog domaćinstva u Republici. Upravo zbog sve učestalijih promena, Savez samostalnih sindikata Srbije je u prethodnim godinama inicirao potrebu i izmenu dosadašnje prakse i zakonodavnog okvira.

U uslovima kontinuiranog poskupljenja cena namirnica i drugih usluga, uočena je potreba da se revidira utvrđena minimalna zarada na najmanje šestomesečnom nivou, kako bi zadovoljila minimalne, ali i stvarne potrebe tročlanog domaćinstva u Republici.

U poslednjih godinu dana osetan je povećan broj stranaca koji boravi i radi u našoj zemlji. Kakvo je Vaše mišljenje o prilivu strane radne snage? Da li mislite da će sve veća ponuda stranih radnika na tržištu Srbije biti faktor koji će dodatno ograničiti rast minimalne cene rada u budućnosti?

Sve češće se u radu susrećemo sa pojmom fluktuacije radne snage, pa se, osim odlaska naših radnika u druge zemlje, sada susrećemo sa sve većim prilivom inostrane radne snage. Deo tih radnika se trenutno zadržava u Srbiji na putu ka zemljama članicama EU, dok se znatan broj ovde zadržava. Država je donošenjem zakona o strancima i zapošljavanju stranaca, kao i potpisivanjem međunarodnih akata, poput Sporazuma o slobodnom pristupu tržištu rada (poznatog kao Otvoreni Balkan), omogućila i pojednostavila dolazak stranih radnika u Srbiju.

Savez samostalnih sindikata Srbije, uključivanjem u razne projekte, nastoji da pomogne našim državljanima koji rade u drugim zemljama u rešavanju problema sa kojima su susreću. Ali, pobornici smo toga da se više naglasi potreba i omogućće bolji uslovi rada domaćim radnicima u Srbiji, pa da se tek onda, u skladu sa potrebama privrede i našeg tržišta, uvoze inostrani radnici.

U uslovima povećane privredne aktivnost poslednjih godina, velikog broja državnih infrastrukturnih projekata i stranih investitora i potrebama privatnog sektora, evidentan je priliv radne snage koji značajno doprinosi povećanju konkurentnosti na tržištu rada, posebno visokokvalifikovanih radnika iz zemalja zapadne Evrope. Na tržištu rada osetna je potreba za radnicima, posebno u sektoru građevinarstva, transportnih

usluga i sl. Međutim, Srbija se suočava sa prilivom radne snage iz Indije, Pakistana, Vijetnama, Šri Lanke, Kube, Turske, Nepala, Kenije i drugih zemalja, čija su primanja u zemlji porekla znatno niža što, svakako, utiče na visinu zarada u Srbiji, utoliko pre što poslodavci u njihovom slučaju nemaju obavezu isplate minimalne zarade, kao i činjenice da se one delom isplaćuju „na ruke“.

Prema podacima Nacionalne službe za zapošljavanje, trenutno je 276.000 nezaposlenih. Najveći benefit toga imaju kako strani, tako i domaći poslodavci. U prilog navedenom ne ide i podatak da su brojna zanimanja deficitarna, kao i sama demografska slika stanovništva, zbog čega Srbija mora dodatno da unapredi sistem obrazovanja, omogući edukacije i prekvalifikacije, kao i da podiže svest i motivaciju naših građana u vezi sa primenom novih tehnika i tehnologija u svetlu gašenja postojećih i stvaranja novih radnih mesta. U suprotnom, Srbija će se sve više oslanjati na uvoz strane radne snage, dok će se, s druge strane, nastaviti odliv domaće visokokvalifikovane radne snage.

Načelo dostojanstvenog rada trebalo bi da zaštiti zaposlene i omogući im pristojan život. Kako ocenjujete poštovanje ovog načela budući da ste u svakodnevnom kontaktu sa obe strane - zaposlenima i poslodavcima?

Dostojanstven rad bi trebalo da bude pravilo, a ne izuzetak, što se, nažalost, u sve većem broju pokazuje. Radnici su došli u situaciju da ni ne poznaju svoja prava, a kamoli da, kad im se ukaže na manjkavost, žele da se izборе za sebe, po principu „uvek može i gore, dobro je dok imam posao“. U suštini, kada se gleda iz njihove perspektive i jeste tako, strah da neće moći da prehrane sebe i porodicu uvek preovlada i ostanu da „u tišini“ izvršavaju svoje radne obaveze, iako su daleko od dostojanstvenog rada. Ipak, postoji i nemali broj poslodavaca koji sprovodi krilaticu „samo zadovoljan radnik je dobar radnik“.

U uslovima povećane privredne aktivnost poslednjih godina, velikog broja državnih infrastrukturnih projekata i stranih investitora i potrebama privatnog sektora, evidentan je priliv radne snage koji značajno doprinosi povećanju konkurentnosti na tržištu rada, posebno visokokvalifikovanih radnika iz zemalja zapadne Evrope.

Sindikati očekuju da će poslodavci i država u skorijoj budućnosti prepoznati dostojanstven rad onako kako ga je okarakterisala Međunarodna organizacija rada - rad koji će pružiti radnicima priliku da zarade pristojno, rade u bezbednim uslovima,

imaju pravo na udruživanje i socijalnu zaštitu, te da učestvuju u procesu donošenja odluka koje utiču na njihov rad.

Zakonom o radu je predviđeno da se sindikat smatra reprezentativnim ako se finansira pretežno iz članarine i drugih sopstvenih izvora? S obzirom da je sindikat po svojoj prirodi udruženje sa statusom pravnog lica, koji su drugi izvori finansiranja sindikata osim članarine?

Sindikat očekuje da će poslodavci i država u skorijoj budućnosti prepoznati dostojanstven rad onako kako ga je okarakterisala Međunarodna organizacija rada - rad koji će pružiti radnicima priliku da zarade pristojno, rade u bezbednim uslovima, imaju pravo na udruživanje i socijalnu zaštitu, te da učestvuju u procesu donošenja odluka koje utiču na njihov rad.

Osnovni izvor prihoda sindikata jeste članarina i mi smo ponosni na finansijsku disciplinu koja je osnov naše materijalne, ali i akcione snage. Postoje, takođe, i drugi izvori prihoda, kao što je u našem slučaju prihod od izdavanja nepokretnosti koji je usmeren i na održavanje nepokretnosti, učešće u različitim projektima i akcijama, jačanje kapaciteta organizacije, obuke članova i tehnološko unapređenje rada zaposlenih.

Zakon o radu već duže od deceniju nije pretrpeo značajne izmene? Da li mislite da je postojeći Zakon o radu adekvatan i u kom delu biste ga izmenili?

Zakon o radu je bolna tačka svima koji su obuhvaćeni njime, tako da je svim stranama u interesu da što pre dođe do promena. On datira još iz 2005. godine, sa značajnijim izmenama iz 2014. godine, ali se u međuvremenu situacija na tržištu rada u velikoj meri promenila. Prisutni su različiti oblici radnog angažovanja, koji nisu uređeni i vrlo lako potpadnu pod „sivu zonu” ili rad „na crno”.

Zalažući se, generalno, za bolju zaštitu prava radnika, akcenat smo stavili na pojedine članove zakona. Najpre, reč je o institutu radnog prava, a to je kolektivno pregovaranje, koje je maltene postalo onemogućeno, budući da sindikat praktično nema suprotnu stranu sa kojom bi pregovarao, jer jedina reprezentativna poslodavačka organizacija jeste Unija poslodavaca Srbije, koja ima slab kapacitet za ravnopravno učešće u socijalnom dijalogu. U realnom sektoru skoro da nema potpisanog kolektivnog ugovora, a oni koji su potpisani u praksi ne mogu da se upotrebe, jer je Uniji nemoguće da dostigne zakonski osnov za postizanje proširenog dejstva kolektivnog ugovora. Takođe, imamo kolektivne ugovore u javnom sektoru, gde je potpisnik sa druge strane Republika Srbija, a u tom slučaju je država i poslodavac i zakonodavac i dolazi do

mešanja te dve uloge države, što često može ići na štetu radnika. Dakle, sindikati su onemogućeni da ostvare jednu od svojih osnovnih funkcija - kolektivna zaštitu prava radnika.

Akcenat smo, takođe, stavili i na izmenu člana 188. Zakona o radu, koji se odnosi na zaštitu sindikalnih predstavnika, kao i na članove koji se odnose na to da samo zaposleni mogu biti članovi sindikata što, imajući u vidu razne nove oblike radnog angažovanja, sindikatu svakako ne ide u prilog jer je onemogućeno njihovo učlanjavanje.

Lica koja obavljaju poslove po osnovu ugovora o delu ili ugovora o privremenim i povremenim poslovima nemaju status zaposlenih lica, što često dovodi do toga da se naknade za njihov rad ugovoraju u iznosu manjem od minimalne zarade. Da li mislite da bi pravila o minimalnoj zaradi trebalo proširiti i na druge oblike angažovanja van radnog odnosa?

Imajući u vidu da je minimalna zarada uređena Zakonom o radu i podzakonskim aktima i primenjuje se isključivo u kontekstu radnog odnosa, a da ugovori o delu i ugovori o privremenim i povremenim poslovima predstavljaju oblike angažovanja koji ne pružaju radnopravnu zaštitu u istom obimu kao ugovori o radu (iako u praksi često obavljaju poslove slične ili čak identične onima koji se inače obavljaju u radnom odnosu), minimalna zarada bi trebalo da važi i za njih.

Svedoci smo da je sve manje zaposlenih u privatnom sektoru organizovano u sindikat, te da sindikati u najvećoj meri postoje u javnom sektoru. Šta je potrebno da se ovakva situacija promeni, odnosno kako podstaći veće sindikalno organizovanje i delovanje zaposlenih u privatnom sektoru?

Iako je znatan broj naših članova zaposlen u javnom sektoru, sve više je primera osnivanja novih sindikalnih organizacija u privatnom sektoru, poput metalskog, poljoprivrede, tekstilu..

Akcenat smo, takođe, stavili i na izmenu člana 188. Zakona o radu, koji se odnosi na zaštitu sindikalnih predstavnika, kao i na članove koji se odnose na to da samo zaposleni mogu biti članovi sindikata što, imajući u vidu razne nove oblike radnog angažovanja, sindikatu svakako ne ide u prilog jer je onemogućeno njihovo učlanjavanje.

Razlog većeg učlanjenja leži u zabrani poslodavaca da se u njihovim firmama i fabrikama osnuju sindikati, a najdrastičniji i svima poznat primer je južnokorejska kompanija Jura. Svaki pokušaj osnivanja završio se otkazom ugovora o radu onome

ko je započeo organizovanje. Imali smo i primer fabrike Geoks u Vranju, u kojoj smo organizaciju osnovali tek posle pritiska naših kolega iz Italije. Dakle, nije problem u nezainteresovanosti radnika, već isključivo odbijanju jednog broja poslodavaca da se uopšte razgovara o sindikatu.

S obzirom na našu teritorijalnu i gransku organizovanost, kao i snagu i brojnost naše organizacije, ali i činjenicu da samo ujedinjeni i solidarni možemo mnogo, verujemo u bolje dane.

Svakako da se naš sindikat neće pomiriti sa tom činjenicom i da će u narednom periodu, pre svega radom na terenu i posetama novootvorenim fabrikama, nastojati da osniva nove sindikalne organizacije i privuče zaposlene da se učlanjuju. S obzirom na našu teritorijalnu i gransku organizovanost, kao i snagu i brojnost naše organizacije, ali i činjenicu da samo ujedinjeni i solidarni možemo mnogo, verujemo u bolje dane.

U odnosu na zemlje regiona, kako ocenjujete stanje zaposlenih u Srbiji? Da li postoji neki model koji bismo mogli da usvojimo kako bismo poboljšali standarde i visinu cene rada?

Stanje i položaj zaposlenih u regionu su skoro identični kao u Srbiji. Modeli su slični, zakoni koji se usvajaju takođe. Standard je nešto viši u Hrvatskoj i Sloveniji, koje su članice EU, ali su prava i sindikalna borba identični.

Sindikati bivših jugoslovenskih republika stoga su još 2013. godine osnovali Regionalni savet Solidarnost, u kojem se razmenjuju iskustva i mišljenja, što je za nas veoma značajno, jer skoro po pravilu, ono što se trenutno događa u jednoj od zemalja regiona, to sigurno u bliskoj budućnosti čeka i radnike i sindikate u drugim zemljama.

Možete li nam nešto više reći o budućim aktivnostima Saveza samostalnih sindikata?

Naše buduće aktivnosti generalno su definisane našim aktima, Statutom i Programom koji smo usvojili na nedavno održanom Kongresu. Borba za prava i dostojanstvo radnika, borba za bolji standard, veće zarade i bezbedan rad u zdravom okruženju - naši su prioriteti i u narednom periodu. Naravno, naš program podrazumeva i praćenje, svakodnevno, svega što je značajno za svet rada, što znači i naše blagovremeno prilagođavanje, reakcije i aktivnosti.

Vaše mišljenje o ulozi kvalitetnog i kontinuiranog praćenja propisa u poslovanju?

Svaka institucija koja drži do sebe i svog rada ovo uzima kao imperativ, a činjenica da Savez samostalnih sindikata Srbije postoji više od 120 godina, govori o tome da je naša organizacija išla u korak s vremenom, pratila prilike, dešavanja u državi, pa tako i njene propise.

I za kraj, koja je Vaša poruka pravnicima u privredi?

Borba za prava i dostojanstvo radnika, borba za bolji standard, veće zarade i bezbedan rad u zdravom okruženju - naši su prioriteti i u narednom periodu.

Poruka svim pravnicima generalno jeste ta da se zalažu za poštovanje prava radnika zagwarantovanih Ustavom Republike Srbije, njenim zakonima i ostalim pravnim aktima. Zatim, naša poruka pravnicima u privredi, a koji sarađuju sa poslodavcima jeste da ih posavetuju sledeće - manje se trudite da potražujete da se uvozi inostrana i navodno jeftinija radna snaga, već prvo dajte priliku našim državljanima i trudite se da im obezbedite bolje i kvalitetnije uslove za rad, a i budite otvoreniji za saradnju sa sindikatima i osnivanje sindikalnih organizacija u vašim kompanijama. Što se tiče saradnje naše pravne službe sa kolegama koje rade u grani privrede, uvek smo otvoreni i voljni za saradnju.